

Strategi for Herning Bibliotekernes centralbiblioteksvirksomhed 2016-2019, "Brændstof til Bibliotekerne"

Indledning

Digitalisering og medialiseringen af samfundet er det arkimediske punkt i det paradigmeskifte der i disse år finder sted i biblioteksvæsenet.

Bibliotekerne har traditionelt haft monopol på information og medier, men i dag er disse demokratiseret, og danskerne har adgang til en enorm mængde ressourcer via internettet. Globaliseringen og de voldsomme mængder af information og medier, har medført et større krav til den enkelte borgers kompetencer ift. at tilegne sig viden. Det kræver at man kan læse, at man lærer og uddanner sig hele livet, det kræver IT-kompetencer, det kræver at man er digital dannet. Danmarks velstand og velfærd afgøres også af danskernes uddannelsesniveaue og evne til at omsætte viden til vækst.

Folkebibliotekerne skal fortsat fremme oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet – på moderne betingelser. Jf., fortløbende og vha. de nye måder, muligheder og vilkår omverdenen stiller dem, og med den overordnede målsætning at gøre borgerne i stand til at forstå og gøre nyttig brug af al den viden og kultur biblioteket rummer.

Bibliotekerne skal fortsat stille information og kulturudtryk til rådighed i form af en stadig vigtig og efterspurgt fysisk materialesamling – og i voksende grad samtidig, en digital materialesamling. De skal arbejde med at styrke befolkningens læsefærdigheder og med livslang læring. De skal arbejde aktivt med kulturen og kulturudtryk, og give borgerne mulighed for at opleve, eksperimentere og skabe sig selv. Og biblioteket skal fungere som lokalsamfundets frie demokratiske forsamlingshus hvor danskernes mødes, hvor fællesskabet dyrkes, og nyt skabes sammen.

Nutidens folkebibliotek skal facilitere at borgerne kan udleve sig selv i styrket form.

Et samlet biblioteksvæsen arbejder i fællesskab på, via bl.a. Danskernes Digitale Bibliotek, at være i stand til at levere et attraktivt og velassorteret

digitalt bibliotek til danskerne – hvilket repræsenterer den p.t. største udfordring på materialeområdet pga. rettighedsspørgsmål og nye forretningsmodeller, men også tekniske udfordringer.

Realiseringen af det nye folkebiblioteks mange delelementer er i mange kommuner også godt i gang, om end i forskellig grad og tempo. Bibliotekernes økonomiske grundlag er status quo eller faldende, og dermed skal omlægningen til det moderne bibliotek med nye kerneopgaver og bl.a. flere digitale materialetilbud, ske inden for eksisterende – og dermed nødvendigvis omprioriterede og optimerede økonomiske rammer.

For medarbejderne i biblioteksverdenen repræsenterer transformationen fra det gamle og samlingscentrerede bibliotek – og ikke mindst traditionelle biblioteksfaglighed, et brud med stærke og fastgroede traditioner og måder. Nye genstandsfelter og nye kerneopgaver med nye målsætninger skal udvikles, og det kræver ny faglighed, didaktik og terminologi, men også ny raffinement og passion i forhold til udviklingen af bl.a. det digitale bibliotek.

Region Midtjylland

Centralbiblioteket i Herning opererer og bidrager adræt på alle udviklingsfelter og med et bredt felt af relevante samarbejdspartnere. Og udbreder statslige initiativer og politikker med henblik på, i et kvalificeret samspil mellem og på tværs af nationalt, regionalt og lokalt niveau, at give især bibliotekerne i region Midtjylland, men også væsnet generelt, de bedste forudsætninger og muligheder for at yde danskerne en til enhver tid attraktiv og moderne biblioteksservice.

Region Midtjylland er geografisk landets største region og den næst mest folkerige med 1.282 mio. indbyggere fordelt på 19 kommuner af meget forskellig størrelse; fra Århus med små 300.000 indbyggere til Samsø med 4.100. Regionen er endvidere karakteriseret ved store forskelle mellem den østlige og den vestlige del i forhold til bl.a. befolkningstæthed. I den vestlige del af regionen er der endvidere nogle geografisk meget store kommuner, samt nogle meget små som må betegnes som "landdistriktskommuner" med et markant vigende økonomisk grundlag. Regionens kommuner er generelt ikke dem der sammenlignet med resten af landet og især region Hovedstaden, anvender flest kroner pr. indbygger på biblioteksområdet.

Bibliotekerne i region Midtjylland er dermed også meget forskellige i størrelse og standard og pga. den vigende økonomiske formåen, prioriterer de fleste af bibliotekerne materialeforsyning fra centralbiblioteket højt. Selv om der er en begrænset økonomi, er regionen præget af fagligt fremsyn og en stor bevidsthed om at det faglige paradigmeskifte skal finde sted i alle biblioteker uanset størrelse og økonomiske muskler, og der arbejdes på alle biblioteker aktivt med omstillingen – dog i forskellig temp og format. Og bibliotekernes forskellige udviklingskraft og specialiseringsgrad mv. betyder at Centralbibliotekets tilbud skal være yderst fleksibelt, varieret og veltilrettelagt således at det matcher bibliotekernes forskelligartede forventninger, behov og krav.

Østergade 8
7400 Herning

Tlf. 96 28 88 00
biblioteket@herning.dk
www.herningbib.dk

Mission

Centralbiblioteket virker som overcentral for folkebibliotekerne ved at søge at fremskaffe materiale, i det omfang folkebibliotekerne ikke selv råder over materialet. (§9) Derudover har Centralbiblioteket opgaver der tager sigte på regional samordning inden for et afgrænset geografisk område og på at styrke den faglige kompetence i bibliotekerne (§11, stk. 2)

Vision

Centralbiblioteket udbreder den statslige strategi med det formål, at understøtte kvaliteten og videreudviklingen af det moderne folkebibliotekstilbud til gavn for alle landets borgere.

Samfundets udvikling og demokrati bygger på dygtige og initiativrige borgere. Biblioteker understøtter og styrker borgernes handlekraft i forhold til at fungere i et samfund under konstant forandring.

Centralbibliotekerne understøtter bibliotekerne i denne proces og styrker bibliotekernes handlekraft.

Intern organisering

Herning Bibliotekernes centralbiblioteksvirksomhed er overordnet organiseret i to: Kompetenceudvikling, proces-facilitering, udviklingssamarbejde og koordinering mv. varetages primært af området "CB- og udvikling" som refererer direkte til bibliotekschefen, og de driftsmæssige og logistiske opgaver hører hjemme i bibliotekets område for logistik, administration og materialevalg, som refererer til vicebibliotekschefen. Derud over er der en række personaler der også dagligt løser CB-opgaver i forhold til f.eks. rådgivning, projektsamarbejde eller implementering af nye IT-systemer – arbejdsområder som man både udvikler og arbejder med lokalt og regionalt.

Herning Bibliotekernes centralbiblioteksvirksomhed har i de kommende 4 år følgende 4 strategiske indsatsområder:

Materialeoverbygning

Centralbibliotekets opgave er at anskaffe og vedligeholde en overbygnings-samling af faste og elektroniske materialer, herunder bøger, tidsskrifter, lydbøger, cd'er, dvd'er, multimedier, e- bøger, elektroniske musik- og tekstlicenser og andre egnede materialer, der kan supplere folkebiblioteker med de materialer, som borgerne efterspørger og som det ikke kan forventes at det enkelte folkebibliotek kan prioritere at købe.

Formålet med materialeoverbygningen er, at den skal være relevant, rationel, økonomisk og med fokus på, at bibliotekerne får en enkel, hurtig og effektiv adgang til materialer af høj kvalitet.

Centralbiblioteket understøtter og udvikler det nationale lånesamarbejde.

I rammeaftalens løbetid skal den fysiske materialeoverbygning fortsat have strategisk opmærksomhed og vægt. Der skal derfor være en balanceret

fordeling i indkøb af bøger og andre materialer til sikring af et rimeligt niveau for bogligt materiale.

I samarbejde med DDB formidler centralbibliotekernes ambassadørnetværk de elektroniske tekstlicenser til bibliotekerne og de biblioteksansatte i regionerne. Desuden forventes det at centralbiblioteket følger udviklingen i nye medier.

Østergade 8
7400 Herning

Tlf. 96 28 88 00
biblioteket@herning.dk
www.herningbib.dk

I aftalens løbetid

- udvikles, rationaliseres og effektiviseres materiale/medieforsyningen på en måde så materialeoverbygningen til stadighed understøtter de enkelte bibliotekers behov og er opdateret til nutidige forhold.
- afprøves modeller for digital overbygning i samarbejde med relevante parter

For ovenstående har centralbiblioteket følgende mål:

Mål 2016-2019

- I første del af aftaleperioden udvikles og implementeres en best practice for indkøb og klargøring af materialer. Endvidere udvikles i første halvdel af aftaleperioden en best practice for fremfinding, udlån og aflevering, som implementeres i anden halvdel af aftaleperioden. Dette iværksættes ud fra et ønske om at rationalisere på den samlede centralbiblioteksvirksomhed og samtidig opretholde det samme kvalitetsniveau. Rationaliseringen medfører, at der for hvert af budgetårerne 2017-2019 i centralbibliotekernes samlede bevilling flyttes 1 % fra personaleomkostninger til indkøb af materialer
- Folkebibliotekerne tilbydes understøttelse af administrative rutiner til indkøb af materialer med henblik på at frigive ressourcer til andre områder eksempelvis formidling i bibliotekerne. På længere sigt arbejdes der mod, at der kan købes mere effektivt ind, når der er et kendskab til behovet for udenlandske materialer på landsplan.
- Der iværksættes et afklaringsarbejde vedr. definitionen af digital overbygning. Herunder sammenhængen mellem overbygning og Kulturstyrelsens tilskud. For at løfte dette vil der iværksættes en række forsøg i aftaleperioden. Dette sker i tæt samarbejde med Kulturstyrelsen, Danskernes Digitale Bibliotek og Statsbiblioteket m.fl. Målet er at der i sektoren med udgangen af 2019 er øget klarhed over de både politiske, økonomiske og praktiske muligheder der er på området, at en række projekter er gennemført og at et par af disse er implementeret som en del af et digitalt overbygningstilbud.

Fælles indikatorer og nøgletal:

- *Antal årlige interurbanudlån fra centralbibliotekerne: 660.000 (uden fornyelser)*

- *Min. 75 % af folkebibliotekerne er tilfredse eller meget tilfredse med centralbibliotekernes materialeoverbygning. Måles i centralbibliotekernes årlige tilfredshedsundersøgelse*
- *Mindst halvdelen af landets folkebiblioteker vælger i aftaleperioden at benytte centralbibliotekernes tilbud om indkøb af udenlandske materialer.*
- *I aftaleperioden er der gennemført konkrete projekter med digital overbygning og mindst 2 af disse er implementeret som et digitalt overbygningstilbud*

Østergade 8
7400 Herning

Tlf. 96 28 88 00
biblioteket@herning.dk
www.herningbib.dk

Kompetenceudviklingen (regional)

Biblioteksmedarbejderne i region Midtjylland skal kunne bidrage kvalificeret og aktivt til udtænkningen, formgivningen og realiseringen af deres moderne kommunale folkebibliotek, og derfor skal de tilbydes sammenhængende og meningskabende kompetenceudvikling inden for aktuelle, relevante og i fællesskab definerede udviklingsområder og felter.

De overordnede omdrejningspunkter er indholdselementerne i det nye bibliotek, herunder bl.a. organisationsudvikling, samt skabelsen og formidlingen af det digitale bibliotek.

Den regionalt definerede kompetenceudvikling knyttes op på enten fælles regionale (projekt)udviklingsforløb og/eller ledelsesmæssige udpegede årlige strategiske indsatsområder. Der udpejes årligt ét stort og fælles indsatsområde, samt 2-3 mindre, hvortil kompetenceudviklingen primært knytter sig.

Kompetenceudviklingen leverer relevante, gode og effektive redskaber til biblioteksmedarbejderne i region Midtjylland, både af forståelsesmæssig/akademisk karakter, men også praktiske greb til realiseringen af de enkelte dele af det moderne bibliotek.

Kompetenceudviklingen finder sted i længerevarende programsatte forløb, samt i kursus- og temadage, af forskellig natur; kan være metodekurser, tekniske kurser, praksisfællesskaber mv. Længere uddannelsesforløb hvor flere medarbejdere fra de respektive organisationer kan deltage sammen, prioriteres frem for enkeltstående temadage med ét smalt emne, hvor kun én medarbejder sendes afsted.

Der arrangeres og tilbydes også sideløbende og gensidigt koordinerede forløb for hhv. medarbejdere og for ledere inden for de overordnede indsatsområder, sådan der er sammenhæng mellem de områder, der arbejdes med på de to gensidigt afhængige niveauer.

Kompetenceudviklingen vil ofte være bundet op på en meget fagspecifik udfordring, som vil kræve input fra andre fagområder og faglighed, og kompetenceudviklingen vil derfor ofte være specialudviklede forløb, og dermed mere tidstunge i planlægningen.

Det efterstræbes at kompetenceudviklings-forløbene skal finde sted på forskellige steder i regionen således at transporttid demokratiseres.

Mål:

Målet er vha. kompetenceudviklingstilbud af høj kvalitet, at give regionens medarbejdere og ledere aktuel viden og kompetencer til at løse de opgaver, de til daglig stilles overfor på deres arbejdsplads. Målet er endvidere at tilvejebringe og facilitere at regionens ledere og medarbejdere fortløbende kan udtænke, formulere og realisere lokal innovativ og fremadrettet biblioteksstrategi, i forlængelse og inspireret af national strategi på området.

Indikatorer og nøgletal

- Antal kurser og temadage pr. år: 30
- 90 % af bibliotekerne deltager årligt i et eller flere kursusforløb, temadage, netværk mv.
- Min. 1100 medarbejdere og ledere på de respektive biblioteker, deltager årligt i centralbibliotekets kompetenceudviklingstilbud.
- Effektivurdering: Kvaliteten og relevansen af kompetenceudviklingsindsatsen skal have en høj vurdering af aftagerbibliotekerne.

Kompetenceudviklingen (national)

I fællesskab med Kulturstyrelsen prioriterer de seks centralbiblioteker årligt kompetenceudviklingstilbud inden for væsentlige områder, som tilbydes alle folkebiblioteker i landet. Centralbibliotekerne organiserer sig, så de på bedst mulig vis videndeler, koordinerer indsatserne indbyrdes, tilrettelægger dem, fordeler opgaverne mellem sig og udruller tilbuddene nationalt. De prioriterede områder skal have væsentlig strategisk og faglig karakter, der kan bidrage til at understøtte og styrke folkebibliotekerne i deres virke som kultur- og vidensaktører i samfundet både på nationalt og lokalt plan. Kompetenceudviklingen skal levere gode og effektive redskaber til biblioteksmedarbejdere i hele Danmark, både af forståelsesmæssig/akademisk karakter, men også praktiske greb til bidrag til realiseringen af de enkelte dele af det moderne bibliotek i den enkelte kommune. Indsatserne skal være prioriterede områder, der vurderes til at have en tilstrækkelig bred interesse for de 97 bibliotekskommuner.

Den nationale kompetenceudvikling opererer med 3 indsatser:

- En årlig fælles kompetenceudviklingsindsats
- Et-to aktuelle temaer i en mindre skala
- Udbredelse af statslige initiativer på biblioteksområdet

National kompetenceudvikling			
Årlig fælles indsats på baggrund af fælles prioritering (Varetages af alle CB'er)	Årlig aktuel indsats på baggrund af behovsanalyse (Varetages af 1-2 CB'er efter kompetencer og ressourcer)	Årlig aktuel indsats på baggrund af efterspørgsel fra folkebiblioteker (Varetages af 1-2 CB'er efter kompetencer og ressourcer)	Statslige initiativer, ad hoc (Varetages af alle CB'er)

Årlig fælles kompetenceudviklingsindsats

Med henblik på at bidrage til den samlede biblioteksudvikling i Danmark udbyder centralbibliotekerne årligt ét strategisk fælles indsatsområde, som alle folkebiblioteker i Danmark skal tilbydes kompetenceudviklingsaktiviteter/-forløb indenfor. Indsatsområdet udvælges efter det kriterie, at det opfylder et strategisk, metodemæssigt eller fagligt behov for kompetenceudvikling i alle landets folkebiblioteker. Indsatsen fastlægges i et samarbejde mellem centralbibliotekerne og Kulturstyrelsen og det udføres og koordineres af centralbibliotekerne efter en passende indbyrdes organisering, eksempelvis i et netværk.

Indsatsen skal sikre et fælles udviklingstræk i hele folkebibliotekssektoren. Det gøres ved at tilbyde kvalificerede forløb, der understøtter et fælles vidensniveau og understøtte, at medarbejderne har de faglige og metodiske kompetencer, der er en forudsætning for at kunne løfte opgaver inden for indsatsområdet på både kort og lang sigt.

Indikator og nøgletal:

- *Min. 85% af landets folkebiblioteker deltager*
- *Der skal være deltagelse alle seks CB regioner*
- *Effektivrdering: Kvaliteten og relevansen af kompetenceudviklingsindsatsen skal have en høj vurdering af aftagerbibliotekerne*

Årlige aktuelle indsats

Centralbibliotekerne kan sammen med Kulturstyrelsen vælge et til to aktuelle indsatsområder, der beskrives fælles, men varetages af 1-2 centralbiblioteker. Med denne specialisering inden for kompetenceudvikling, følger et særligt ansvar og interesse for at udvikle på områderne fagligt og generelt, men også at kommunikere nyt fra og på områderne, samt ansvar for almindeligvis at være dialog - og debatskabende på områderne i hele væsnet.

Behovsanalyse:

Et af de aktuelle indsatsområder vælges på baggrund af et analyseret/vurderet ad hoc behov (behovsanalyse) af CB'erne i fællesskab, mens det/de centralbiblioteker (maks. 2) der har de mest oplagte kompetencer og ressourcer til at tilrettelægge kompetenceudviklingsindsatsen varetager udførelsen af indsatsen.

Efterspørgsel:

Det andet af de aktuelle indsatsområder vælges på baggrund af efterspørgsel fra folkebibliotekerne. Der er tale om et årligt indsatsområde, der hurtigt skal kunne imødegå eller understøtte folkebibliotekerne i et aktuelt behov, der er tilkendegivet fra flere CB-områder. CB'erne prioriterer området i fællesskab på baggrund af efterspørgsler fra regionernes biblioteker. Det/de centralbiblioteker (maks. 2) der har de mest oplagte kompetencer og ressourcer til at tilrettelægge kompetenceudviklingsindsatsen varetager tilrettelæggelsen af indsatsen.

Kompetenceudviklingen vil finde sted på centralt placerede steder i landet, for at hindre for lang transporttid, og kan finde sted både som fysiske møder og i webbaseret form mv.

Indikator og nøgletal:

- *Min. 50% af landets folkebiblioteker deltager*
- *Der skal være deltagelse alle seks CB regioner*
- *Effektvurdering: Kvaliteten og relevansen af kompetenceudviklingsindsatsen skal have en høj vurdering af aftagerbibliotekerne*

Statslige initiativer

Centralbibliotekerne sikrer fortsat hurtigt og effektiv udbredelse af statslige strategier til folkebibliotekerne ved hjælp af målrettede kompetenceudviklingsindsatser.

I forhold til de statslige initiativer, der berører folkebiblioteksområdet understøtter centralbibliotekernes nationale kompetenceudvikling, at Kulturstyrelsens nationale kampagner og aftaler med andre styrelser og samarbejdspartnere implementeres i alle regioner. Centralbibliotekerne leverer kvalificeret kompetenceudviklingstilbud til de medarbejdere, der skal arbejde med indholdet af den nationale indsats, omfattende viden, netværk og færdigheder, der bidrager til, at medarbejderne kan igangsætte aktiviteter/nødvendige ændringer i eget bibliotek.

Indikator og nøgletal:

- *Min. 85% af landets folkebiblioteker deltager*
- *Effektvurdering: Kvaliteten og relevansen af kompetenceudviklingsindsatsen skal have en høj vurdering af aftagerbibliotekerne*
- *Der skal være en vis gennemslagskraft i forhold til offentligheden i form af målbare resultater, eksempelvis høj brugertilfredshed/brugerbenyttelse, medieomtale mv.*

Mål:

Den nationale kompetenceudvikling skal udbyde relevante kompetenceudviklingsindsatser af høj kvalitet. Indsatserne skal sikre fælles udviklingstræk for folkebibliotekssektoren og sætte fokus på væsentlige temaer for folkebibliotekerne, ved at understøtte et fælles vidensniveau og at medarbejdere har de faglige og metodiske kompetencer, der er en forudsætning for at udvikle folkebibliotekerne.

Koordinering, facilitering og faglig sparring

En betydelig del af centralbibliotekets daglige virke består i at varetage funktionen som krumtap i det regionale bibliotekssamarbejde og som bindeled mellem lokale, regionale og nationale (iblandt internationale) niveauer, interessenter, interessesfærer – samt som udvikler og spreder af ny viden og praksis inden for bibliotekssfæren.

Vidensdelingen, den faglige sparring og coaching mv., finder sted i forskellige fora inden for diverse faglige områder, i netværk (mellemlider, projektledere mv.), på sociale medier, via ledelsessparring og vha. konsulentbistand fra centralbibliotekets forskellige konsulenter til både det enkelte bibliotek og til grupper af biblioteker.

Centralbiblioteket understøtter bibliotekernes implementering af og overgang til nye fælles IT-systemer.

Centralbiblioteket vil styrke kommunikationen og dialogen centralbiblioteket og bibliotekerne i region Midtjylland imellem. Og vha. en intensiveret og mere dagligdags baseret kommunikation stillet til rådighed på nye og for de biblioteksansatte mere nærværende fora som bl.a. Facebook, understøtte et højt indbyrdes vidensniveau, sparring, koordinering også af ude frakommende initiativer, debat og stillingtagen, deling af nyttig viden inden for alle relevante faglige områder, og gerne meningsdannelse inden for forandringsfeltet.

Centralbiblioteket vil ligeledes i de næste 4 år, arbejde på at styrke kommunikationen og samarbejdet centralbibliotekerne i mellem, samt forbedre og styrke centralbibliotekernes fælles både praktiske, men også strategiske kommunikation over for de forskellige aktører i biblioteksverdenen.

Centralbiblioteket i Herning vil som tidligere nævnt søge at lave og facilitere et fælles større udviklingsprojekt hvert eller hvert andet år, som alle biblioteker i region Midtjylland inviteres til at deltage i. Projektet er koblet op på, eller har sit udspring i et fælles udpeget regionalt indsatsområde, som også understøttes med fælles og større kompetenceudviklingsforløb. Ergo laves der faglig udvikling og innovation samtidig med at medarbejderne får praktiske kompetencer ud i feltet.

Regionens ledere udpeger sammen med centralbiblioteket de årlige eller flerårige fælles indsatser og potentielle projekter, også via en CB-sparingsgruppe med repræsentanter fra regionens biblioteker.

Mål:

Målet er at sikre at ledere og medarbejdere har bred adgang til værdifuld viden og arbejdsfællesskaber omkring til enhver tid centrale udviklings- og driftsområder i biblioteksverdenen, sådan at fundamentet for kvalitativ udvikling er til stede på alle biblioteker i regionen. Målet er endvidere

at facilitere og understøtte et aktivt, stærkt, adræt og forpligtende udviklingsfællesskab i regionen, også med henblik på at skabe kontinuerlig og gerne samtidig udvikling i regionen.

Indikatorer og nøgletal

- *90% af regionens biblioteker deltager i centralbibliotekets videns- og/eller arbejdsfællesskaber.*
- *Min. 50% af bibliotekerne anvender centralbibliotekets udviklings- og proceskonsulenter*
- *100% af bibliotekerne i regionen deltager aktivt i kommunikation med kolleger på centralbibliotekets Facebook-forum.*
- *Effektvurdering: Kvaliteten og relevansen af videns-, samarbejds- og projektfællesskaber skal have en høj vurdering af aftagerbibliotekerne.*

Herning november 2015/Psc